

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT PRO KVALITATIVNÍ VÝZKUM

1. ČÁST

<u>Výzkumné téma</u>	Bariéry mezi slyšícími a neslyšícími jedinci.
<u>Výzkumný problém</u>	Odbourávání bariér mezi neslyšícími a slyšícími dětmi pomocí výtvarných prostředků.

Komunikace mezi slyšícími a neslyšícími jedinci je často problematická. Hlavním důvodem na straně jedné, je neschopnost neslyšících přijímat informace akusticky a na straně druhé, neznalost většinové slyšící populace komunikovat pomocí znakového jazyka. Mnoho neslyšících má špatné zkušenosti z komunikace se slyšícími. Slyšící lidé mnohdy nevhodně reagují na specifickou řeč a hlas neslyšícího. Proto mají neslyšící i slyšící z této komunikace obavy a vyhýbají se jí. Výtvarné tvoření umožňuje každému jedinci vyjádřit se, bez ohledu na úroveň sluchu nebo znalosti jazyka.

Cíl výzkumu

Výzkum se bude zabývat postupy na odbourávání bariér mezi dvěma skupinami dětí s různým mateřským jazykem, vyrůstajícími v různém kulturním prostředí. Cílem výzkumu bude zjištění, zda je možné odbourat komunikační bariéry mezi slyšícími a neslyšícími dětmi pomocí výtvarného tvoření ve výtvarném kroužku. Půjde o zmapování postoje obou skupin dětí před nástupem do výtvarného kroužku a následně bude zjišťováno, zda tento postoj po absolvování kroužku změnili nebo ne.

2. ČÁST

<u>Hlavní výzkumná otázka</u>	Je výtvarná výchova a její postupy vhodným prostředkem pro odbourávání bariér mezi slyšícími a neslyšícími dětmi?
<u>Vedlejší výzkumné otázky</u>	Jaké výtvarné postupy a techniky jsou nejvhodnější pro žáka na prvním stupni základní školy?

Které výtvarné postupy a techniky jsou nejvhodnější k předávání informací?

3. ČÁST

Volba výzkumné strategie

Jako výzkumná strategie byl zvolen kvalitativní výzkum. Z důvodu záměrného výběru účastníků výzkumu – dvanácti osob. V průběhu výzkumu se bude výzkumník s účastníky pravidelně každý týden setkávat ve výtvarném kroužku. To umožní výzkumníkovi více se k respondentům přiblížit a podrobněji zkoumat problém.

4. ČÁST

Návrh metody sběru dat, představa o počtu a kontaktování výzkumných jednotek

Jako metoda sběru byl vybrán polostrukturovaný **rozhovor**. Bude použito otevřených otázek. S každým respondentem budou provedeny rozhovory dva, vstupní a výstupní. Tato metoda byla vybrána z důvodů nutnosti komunikovat s neslyšícími dětmi znakovým jazykem. Neslyšící děti, ale i slyšící, by nemuseli správně porozumět psanému textu českého jazyka. Výhodou rozhovoru je možnost hlubšího proniknutí do dané problematiky. Rozhovor bude nahráván na mp3 přehrávač u dětí komunikujících mluvenou češtinou a kamerou u dětí komunikujících českým znakovým jazykem.

Výzkum a rozhovor bude proveden s dvanácti respondenty a to s šesti neslyšícími dětmi, považujícími znakový jazyk jako svou rodnou řeč, a šesti slyšícími dětmi.

Kontaktování respondentů proběhne skrze ředitele základní školy pro sluchově postižené v Brně a ředitele vybrané základních školy v Brně. Na školách proběhne motivační hodina, kde bude žákům prvního stupně obou škol vysvětlen průběh a cíl výzkumu. Žákům prvního stupně bude nabídnut výtvarný kroužek, který budou navštěvovat neslyšící i slyšící žáci. Poté se vyberou zájemci, kteří projeví o kroužek zájem.

5. ČÁST

Úryvek z připravovaného nástroje sběru dat – scénář rozhovoru

Rozhovory budou provedeny, před a po roční spolupráci s respondenty ve výtvarném kroužku.

Úvod

Zeptám se tě na pár otázek, které se budou týkat našeho výtvarného kroužku. Pokud ti to nebude vadit, nahraji si tento rozhovor na mp3 přehrávač/ kameru. Souhlasíš?

Hlavní otázky

Proč si se do výtvarného kroužku přihlásil?

Jak si myslíš, že se s neslyšícími dětmi dorozumíš?

Znáš nějakého neslyšícího člověka?

Co víš o neslyšících lidech?

Vadilo by ti, kdybys měl neslyšícího sourozence?

Ukončující otázky

Jsem moc ráda, že jsme si takto pěkně popovídali a těším se, až se budeme setkávat v kroužku.

6. ČÁST

Zamyšlení se nad možnými praktickými a etickými problémy při výzkumu

Z praktického hlediska může nastat problém nevyrovnaného počtu zájemců ze slyšící a neslyšící skupiny. V tom případě bych oslovila žáky z dalších škol, nebo upravila plánovaný počet účastníků výzkumu.

Při samotném rozhovoru s žáky by mohlo dojít k nesprávnému pochopení otázek v českém jazyce. Z toho důvodu bude přítomen tlumočník, který bude celý rozhovor tlumočit do znakového jazyka a naopak.

7. ČÁST

Terénní poznámky a záznam z prvního realizovaného rozhovoru

První rozhovor proběhl v základní škole, v učebně výtvarné výchovy. Prvním respondentem byl slyšící chlapec ze čtvrté třídy. Rozhovor proběhl v pořádku, chlapec se nebál a odpovídal uvolněně. Asi po deseti minutách se začal ošívát a bylo vidět, že by potřeboval pauzu. Díky této zkušenosti víme, že v příštích rozhovorech by bylo lepší udělat pauzu. Také mě překvapilo, že mi chlapec odpověděl na otázku, ještě než jsem ji vyslovila. Rozhovor byl pro mě, jako pro výzkumníka velmi náročný, vzhledem k věku dotazovaného, jsme neustále přeskakovali od jednoho tématu k jinému. Bylo těžké držet se zadané linie rozhovoru.

ROZHOVOR

Zeptám se tě na pár otázek, které se budou týkat našeho výtvarného kroužku. Pokud ti to nebude vadit, nahraji si tento rozhovor na mp3 přehrávač/ kameru. Souhlasíš? „*Ano*“

Proč si se do výtvarného kroužku přihlásil? „*Protože rád maluji a vyrábím různé věci.*“

Co konkrétně? „*Asi nejraději auta a různé klučíčí věci. Nejlepší je kreslit firma. Dostal jsem od Ježíška takové tlusté, dají se s nima dělat dlouhé čáry a vybarvovat.*“

Jak si myslíš, že se s neslyšícími dětmi dorozumíš? „*To právě nevím, možná bychom si mohli psát na papírky, jestli budou umět psát.*“

Proč myslíš, že by neuměli psát? „*To já nevím. Já neznám žádné dítě, které by neslyšelo. Akorát moje babička špatně slyší a ta psát umí, takže by asi měli umět psát.*“

Takže si se nikdy neseťkal s žádným neslyšícím člověkem? „*Ne neseťkal, akorát s mojí babičkou a ta něco slyší a něco ne. Musím na ni křičet a potom mě slyší.*“

A třeba v televizi jsi neviděl neslyšícího člověka? „*Ne neviděl. Akorát někdy je v televizi v rožku dole takový pán a on mluví jako*“

neslyšící. Prý když někteří lidé vůbec neslyší televizi i když si jí dají na největší hlasitost, tak se dívají na toho pána a on jim překládá, co se v televizi říká. To mi říkala babička. Ptal jsem se babičky, jestli ví, co říká a ona říkala, že ne, že neumí tu jejich řeč.

Myslíš si, že umí znakovou řeč i malé děti?

„Asi ji umí, když vůbec nic neslyší, nebo někteří si třeba jen dopisují, ale to asi až když chodí do školy, kde je to naučí.“

Kde myslíš, že znakovou řeč naučí, když se někdo narodí neslyšící?

„Tak asi od dospělých, kteří neslyší také, od rodičů.“

Vadilo by ti, kdybys mě neslyšícího sourozence?

„Možná jen trošku. Spíš bych se bál, aby se mu neposmívaly děti ve škole. Ale nevím, jak bysme si povídali, když neumím jejich řeč.“

Nebojíš se prvního setkání s neslyšícími dětmi v kroužku?

„ Trošku ano, já nevím, jestli nebudou třeba vypadat nějak divně. Já se bojím takových lidí, když třeba mají křivé nožičky a mají zvláštní obličej. Když se tak pořád šklebí. Ale třeba takoví nebudou. Ten pán v televizi, co mluví jejich řečí, tak vypadá úplně normálně.“

To by bylo pro dnešek všechno. Vůbec se neboj. Neslyšící děti jsou moc fajn. Určitě si mezi nimi najdeš kamarády. Jsem moc ráda, že jsme si takto pěkně popovídali a těším se, až se budeme setkávat v kroužku.

8. ČÁST

Námět k modifikaci výzkumného návrhu na základě zkušeností z terénu

Jako možnou změnu návrhu bych viděla změnu metody sběru dat. Jako vhodnější se mi jeví pozorování, protože budu trávit s dětmi spoustu času a předpokládám, že se více seznámíme. Je na zvážení, zda v práci použít pouze pozorování. Možná by bylo dobré využít obě metody a tím proniknout do problému hlouběji.

9. ČÁST

Seznam odborné literatury

KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 303 s. ISBN 80-246-0329-2.

POTMĚŠIL, M. *Úvodní stati k výchově a vzdělávání sluchově postižených*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1999. 69 s. ISBN 80-7168-744-8.

ŠEDIVÁ, Z. *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Septima, 2006. 64 s. ISBN 80-7216-232-2.

BYTEŠNÍKOVÁ, I., HORÁKOVÁ, R., KLENKOVÁ J. *Logopedie a surdopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007. 118 s. ISBN 978-80-7315136-2.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Kapitoly z logopedie II a III*. Brno: Paido, 1998. 101 s. ISBN 80-85931-62-1.

NOVOTNÁ, P. *Proces získávání výtvarných zkušeností u neslyšících výtvarných tvůrců*. Brno: Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy, 2011. 157 s. Vedoucí disertační práce doc. PaedDr. Hana Stehlíková Babyrádová, Ph.D.

ROESELOVÁ, V., JEŽDÍK, R. *Námět ve výtvarné výchově*. 1. vyd. Praha: Sarah, 1995. 195 s. ISBN 80-902-2674-4.

BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1.vyd. Praha: Triton, 2005. 289 s. ISBN 80-7254-705-4.

NOVOTNÁ, P. *Deaf Art - Výtvarné umění v kultuře Neslyšících*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 95 s. ISBN 97-8802-104-776-1.

MINDESS, A. *Reading between the signs : intercultural communication for sign language interpreters*. 2nd ed. Boston: Intercultural Press, 2006. 296 s. ISBN 19-3193-026-0.

BRUN, Theodore; TESKE, W. *The international dictionary of sign language : a study of human behaviour*. London: Wolfe publishing, 1969. 127 s. ISBN 07-2340-044-X.

Pěkné téma, doporučuji ještě všechno zvážit a projekt také upřesnit. Pozorování je určitě dobrý nápad.